

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
РУБІЖАНСЬКА МІСЬКА ДИТЯЧА ШКОЛА МИСТЕЦТВ**

**«Сучасні методики проведення
уроку за фахом в класах баяна і
акордеона ДШМ»**

**Викладач вищої категорії
по класу баяна і акордеона
Чумак Н.М.**

2018р.

«Сучасні методики проведення уроку за фахом в класах баяна і акордеона ДШМ»

Зміст

I. Вступ

II. Основні напрямки роботи над сучасними методиками.

Методика до нотного періоду.

Методика нотного періоду.

Методика роботи над музичним твором.

Використання п'єс естрадно-жанрового репертуару.

Методика навчання гри під фонограму.

III. Висновок.

Використані малюнки учнів 1 класу:

Тетьохи Валерії, Склярова Тимофія, Папікяна Георгія, Суржок
Валентини (2 кл.)

Використано твори:

1. «У кота» р.н.п., «Волошка» р.н.п.
2. «Як під горою, під горою» р.н.п.
3. Л.Колесов «Бугі - вугі»
4. Ф.Бушуев «Веселий пінгвін»
5. В.Баканов «Маленький вальс»

Ілюстратори - учні класу викладача Чумак Н.М. .:

1. Вільчинський Ян, 1 кл.
2. Папікян Георгій, 2 кл.
3. Міщенко Семен, 3 кл.
4. Лабченко Андрій, 3 кл.

I. Вступ

Баян, як сольний інструмент набагато молодше інструментів симфонічного оркестру, фортепіано, органу.

Професор Михайло Йосипович Імханіцькій пов'язує походження назви інструмента в стародавньому однокореневому слові «баять», тобто оповідати, розповідати.

Інструмент за своєю первісною конструкцією (гармоніка) набув поширення у багатьох країнах світу, стаючи в них національним інструментом. Пройшовши бурхливий етап розвитку в 20 столітті, баян стає повноправним концертним інструментом. З появою багатотембрового готово-виборного баяна, з'явилася можливість виконувати перекладення для баяна творів класичної спадщини композиторів минулих століть, відкриваючи виконавцям доступ до скарбів музичної культури, без якої неможливе виховання музиканта-баяніста. Сьогодні баян по суті перетворився на невеликий орган або міні симфонічний оркестр з величезним діапазоном звучання, багатим тембровим розмаїттям.

Ми живемо у вік інформації та дивовижних наукових відкриттів. Наше життя стрімко мчить вперед і сучасну дитину з самого народження оточує привабливий світ різноманітних гаджетов, комп'ютерів, високошвидкісного Інтернету і цифрових технологій.

У міровоззренні сучасних дітей також відбуваються кардинальні зміни: змінюються їхні музичні смаки й уподобання, змінюється вся звукова атмосфера, в якій ростуть діти. У них з'явилося набагато більше можливостей для розкриття своїх здібностей до самореалізації, ніж у їхніх однолітків 15-20 років тому. У цих умовах однією з важливих задач музичної освіти є запропонувати дитині альтернативу: не менше захоплюючий ваючий світ - світ музики і мистецтва. Сучасні композитори, знайомі з можливостями баяна створюють високохудожній баянний репертуар, в корені відрізняючийся від оригінальних п'єс для баяна минулого століття.

«На моє глибоке переконання, перший етап навчання є вирішальним у подальшій долі музиканта» А.Артоболевская.

Пропоную розглянути кілька сучасних методик навчання гри на баяні.

II Основні напрямки роботи над сучасними методиками:

- *Методика донотного періоду.*
- *Методика нотного періоду.*
- *Методика роботи над музичним твором.*
- *Використання п'єс естрадно-жанрового репертуару.*
- *Навчання гри під фонограму.*

Методиками початкового етапу навчання в будь-якій школі гри на баяні приділяється особлива увага, тому що головні виконавчі навички необхідно формувати з дитинства, тобто в період навчання в школах естетичного виховання.

Методика допотного періоду

Цікаві методики роботи з початківцями баяністами В'ячеслава Семенова і Йосипа Пуріца, за якими заняття з учнем починаються без вивчення нотної грамоти.

«Допотний» період триває від одного до декількох місяців, в залежності від віку учня.

На першому уроці учні не саджають за інструмент, учень повинен візуально познайомитися з баяном. Побачити вертикальні і діагональні ряди, які з вигляду нагадують гірки. Порівняти, як чергуються на інструменті чорні і білі клавіші. Після цього учня підводять до інструменту і пропонують провести подушечкою другого пальця по вертикальних та по діагональних рядах, які ми називаємо «хроматическими гірками». Це розташування клавіш баяна і є хроматична гамма, яка є алфавітом баянної клавіатури. По звуках хроматичної гами в прямому русі відіграють основні на даному етапі навчання ритмічні формули. Йосип Пуріц називає їх «ритмічні блоки». Починають з ритмічного малюнка. Ритм мелодії простувають і програють з підтекстовками.

«У початковому навчанні найважливіша і одночасно одна з найскладніших завдань - формування в учня вміння чути і виразно інтонувати музику.» Л.Баренбойм вважає розвиток цього вміння надзавданням для початківця учня.

«Як у мові, сенс сказаного в значній мірі залежить від правильно зроблених наголосів, підвищення або зниження інтонацій, чіткості артикуляції, поділу слів, пропозицій, темпу мови ... Так в музиці - точність її вимови, виразність інтонації пов'язана з відчуттям характеру зв'язку складових її звуків, агогіки, темпу, артикуляції, структури ... Саме тому так важливі в початковому періоді навчання прийоми, що дозволяють поєднувати обидві мови, - речову і музичну». (Йосип Пуріц).

Дуже цікава методика Петра Серотюка «Баян. Абетка віртуоза» (навчальний посібник для юних баяністів). Автор даного збірника, бажаючи поділитися досвідом, вирішив опублікувати «вправи - картинки», які рекомендує на ранньому етапі навчання, навіть в допотний період «гри з рук».

Розділ I. Рух по хроматизму ілюстратор Вільчинський Ян 1 кл.

Упр. № 2 «Маленькі кроки»

Вгору ідем,
вниз ідем
Через ряд ідем!

Упр. № 3 «Я йду по льоду»

Тихо, легко я йду ...
По тонкому льоду ...

Упр. № 7 «Дзига»

Крутятся, верчуся з ранку до вечора я,
крутятся, верчась з ранку до вечора я
і т.д.

Упр. № 10 «драбинка вгору і вниз»
називаємо назви клавіш.

Девіз: «Легкість і свобода» має бути завжди актуальним, особливо на початковому етапі навчання, коли формується основа постановки гри на баяні». Фрідріх Липс.

Всього розділів вправ - картинках дев'ять для допотопного і нотного періоду, які сприяють:

1. природній постановці і формуванню рук баяніста, свободі, пластичності, гнучкості та успішної адаптації виконавського апарату до інструменту;
2. всебічному вивченню клавіатур баяна і вільному орієнтуванню в них;
3. розвитку навичок володіння міхом, різними способами його ведення;
4. формування сучасних аплікатурних навичок, розвитку правої і лівої рук.

- вправи короткі, логічні і легкі для запам'ятовування
- максимально зручні для дитячих рук
- з певним художнім змістом
- з використанням підтекстовки.

В «Абетці віртуоза» всі вправи написані одночасно для правої і лівої рук готово-виборного баяна.

Значна частина легких вправ - картинок I-V розділів можуть виконуватися вже на ранньому етапі навчання, навіть в так званий «допотопний період» методом «гри з рук».

«Вслухаючись і вдивляючись в те, що робить викладач, і наслідуючи його, учень на початку навчання з великою користю для свого розвитку і з більшою радістю буде відтворювати на слух найпростіші мелодії і вправи, ніж грати їх по нотах» А.Хальм.

Методика нотного періоду

Вивчення нот теж може проходити вигляді цікавої гри, яка називається «Музичні загадки». Особливості будови інструменту змушує шукати нестандартні методики для освоєння клавіатури. Починаємо гру по нотах з невеликих п'єсок з 2-3 нот, освоюючи при цьому праву клавіатуру і інтервали (секунду, терцію, кварту, квінту, які в подальшому будуть служити основою для підбору на слух: № 1, 2, 3, 4.

Однією з форм творчого музикування є підбір тексту на мелодію. Цей вид творчості виявляє схожість між музичною інтонацією і інтонацією людської мови. Якщо учень навчиться чути і сприймати музичною інтонацію, як мовну, можна бути спокійним за якість виконаний я.

У своїй практиці з початківцями я давно практикую підбір слів до невеликих п'єс, а також малюнки на тему цих п'єс.

Наприклад: у.н.п. «У кота» ілюстратор Вільчинський Ян 1 кл.

- У кота є друзі є
- Дуже вірні друзі є

- Рудий кіт у воріт
Дуже добрий рудий кіт
 - У kota є свирель
голосистая свиріль
- «Волошка» р.н.п
«Как под. горкой, под горой»

Малюнки на цю тему виконані учнями 1 класу: Тетюхой Валерією, Папікян Георгієм і Суржок Валентином, Складаровим Тимофієм.

Методика роботи над музичним твором

Тепер я хочу звернути увагу на методику роботи над музичними творами, яка поєднує в собі різні форми і методи навчання. В даному випадку це не підсумовування, а взаємозв'язок, взаємодія, взаємовплив. У всі часи був, є і буде актуальним і сучасним.

Пояснювально - ілюстративний метод

Цей метод сприяє розвитку абстрактного мислення учня - баяніста, включаючи в себе розділи:

словесне пояснення (розповідь, бесіда, диспут);

наочне (художня література, живопис, нотний матеріал);

практичне (в якому всі ці форми доповнюють один одного).

Наприклад: для створення художнього образу в п'єсі «Семенівна», яка є концертної обробкою для баяна Олександра Денисова, використовуємо пісенне народна творчість і образотворче мистецтво.

Слова російської народної пісні «Семенівна».

Звали девушку по отчеству Семеновна,

И не зря молва народная гласит

Хоть и трудно ей жилось, но все равно она

Лучше всех плясать умела на Руси

Под перестук выходит в круг

Смотри-ка, не души, ух,

Семеновна, Семеновна

А ну, давай пляши, пляши!

Картини художника Малявіна Філіпа Андрійовича «Вихор» і «Сміх» зі знаменитої серії «квітучих російських баб» з елементами стилю «модерн».

П'єса «Ріпка» з сюїти «В гостях у казки» українського композитора Віктора Власова. Сюїта написана для готово-виборного баяна. Для створення художнього образу використовуємо:

- російський народний фольклор - казка «Ріпка»
- ілюстрацію до казки «Ріпка».

Робота над будь-яким музичним твором повинна починатися зі схеми аналізу музичного твору.

Словесна характеристика.

- Жанр і стиль (що характерно для даної епохи, даного композитора і муз. стилю).

- Лад і тональність п'єси.
- Метроритм (темп, ритм, розмір).
- Фактура (одноголосся, багатоголосся).
- Мелодія (безперервність розвитку мелодії, фразуванні, динамічний план мелодії, кульмінація).

Хотілося б окремо зупинитися на фразуванні - основі грамотного викладу музичної мови твору.

Фраза є основною частиною музичного речення. У свою чергу вона поділяється на мотиви, які є найменшими структурними елементами мелодії.

Професор національної музичної академії ім.П.Чайковського Микола Андрійович Давидов виділяв основні види мотивів:

I - дводольні мотиви:

- ямбічний - починається з затакту: р.н.п. «Я на гірку йшла»
- хореїчних - починається з сильної долі такту: у.н.п. «Ой лопнув обруч»

II - трехдольні мотиви:

- антибрахій - починається з третьої долі такту: В.Косенко «Скерціно»;
- анапест - починається з другої долі такту: П.Чайковський «Італійська пісенька»;
- дактиль - починається з першої долі такту: у.н.п. «Взяв би я бандуру».

Існує взаємозв'язок двох методичних положень «техніка виростає з художнього образу» і «художній образ створюється засобами техніки». Однією з важливих задач виконавця є досягнення технічної свободи виконання, що сприяє розкриттю художнього змісту твору.

Тому важко переоцінити значення роботи над гаммами, арпеджіо, акордами і вправами в різнобічному розвитку учнів - баяністів для освоєння:

- ладу і тональності виконуваного твору;
- туше - (від французького *чипати*).

Манера торкатися клавіші, є одним з найцінніших властивостей граючого. Основні прийоми туше: натиск; поштовх; палацевий удар; кистьовий удар; гліссандо.

- артикуляції - формування музичної думки, - членороздільного зв'язку і поділу звуків при виконанні музичного твору, тобто найбільш часто зустрічаються у виконавській практиці баяністів штрихів:

легато (зв'язана гра)

нонлегато (роздільна гра)

стаккато (отривіста гра)

Кожен з них має безліч градацій, що залежать від «туше» і - міховедення

Способи міховедення: рівне ведення; прискорення і уповільнення; ривки міхом. При рівному русі міха, момент зміни міха повинен бути майже не помітний на слух. При цьому потрібно стежити, щоб при зміні міха палець не залишився на клавіші.

Цей прийом міховедення застосовується при кистьовому і пальцевому звуковидобуванні артикуляційних прийомів: легато, нонлегато, стаккато, леджеро і т.д.

Міховий спосіб звуковидобування дета́ше, маркато, тремоло і т.д., а також акцентів, сфорцандо, які виконуються поштовхом міха.

Рухливу музику рекомендується грати на короткому міху, а повільні твори вимагають довгого міха.

Для роботи над динамічними відтінками

Коли гами, арпеджіо, акорди досить освоєні, можна починати їх грати з динамічними відтінками.

Для розвитку метро - ритму

Протягом усього виконання слід за ритмічністю виконання.

Для визначення темпу виконання музичного твору. Темп розуміємо як результат взаємодії ритму і метра.

Використання п'єс естрадно-жанрового репертуару

Одним із сучасних методів розвитку стійкого інтересу до музичного мистецтва, в тому числі і до сучасної музики, сприяє активна, творча діяльність викладача. Правильно підібраний репертуар позитивно впливає на поліпшення як художньої, так і технічної сторони виконання.

Навчання тільки на основі академічних традицій не може забезпечити навичок володіння специфічними прийомами виконання. Учні із задоволенням вивчають естрадно-жанрові п'єси, які дозволяють учневі суворо тримати темп, домагатися «залізного ритму», сценічної розкутості, і, можливо, уникнути зайвого естрадного хвилювання.

Робота над цими творами приносить величезне задоволення виконавцю. Такий репертуар існує для різних вікових категорій. Як приклади розберемо кілька п'єс естрадно-жанрового стилю:

1. Євген Дербенко «Український танець» ілюстратор Лабченко Андрій 3 кл.

Тональності - C-dur і a-moll

Темп - allegro, розмір 2/4

Фактура - змішана: одноголосна та аккордова

Мелодія - безперервно розвивається, будова мелодії тричастинна; в основі фрази хореїчних мотив. речення складається з двох фраз. Одна частина з двох речень.

Артикуляційно - це стаккато, нон легато в I і II частинах; деташе міхом і стаккато в III ч.

Динамічно - це f в мажорі і p в мінорі в I і II частинах; і f в III частині, яка є кульмінацією всього твору.

Акомпанемент в I частині - «стаккато»; II частині - «леджеро»; в III частині застосовується штрих «деташе».

«Український танець» є прекрасним прикладом для застосування на практиці різних штрихів, так і закріплення ритмічної стабільності в розмірі 2/4. У той же час «Український танець» є естрадно-жанровим твором виконання якого, завдяки різноманітності ритмічних малюнків і специфічних прийомів гри на баяні, дозволяє досягти яскравого виконання і сценічної свободи учня.

В'ячеслав Баканов «Маленький вальс» ілюстратор Лабченко Андрій 3 кл.

Тональності - C-dur і a-moll

Темп - allegretto, розмір 6/8

Фактура - одноголосна

Мелодія - безперервно розвиваючись, будова двохчастинна.

I частина: в основі фрази дактилічний мотив (починається з 1 частки такту)

II частина: амфібрахічний мотив (з 3 частки такту).

Речення складається з двох фраз. Одна частина з 2 речень.

Артикуляційно - легато в мелодії і стаккато в акомпанементі.

Динамічно - тр. в I частини; кресендо і дімінуендо в межах

1 і 2 фраз. Кульмінація I частини доводиться на 2 речення.

mf в II частини і поступове кресендо, що приводить до загальної кульмінації всього твору

Акомпанемент - легкий з ледь помітною опорою на бас.

«Маленький вальс» - є прекрасним прикладом для поліпшення ритмічної стабільності в розмірі 6/8. Корисно пограти окремо мелодію, щоб відчувати пластику танцю, його легкі, ковзаючі і кружляючі рухи.

Федір Бушуєв «Веселий пінгвін». ілюстратор Міщенко Семен 3 кл.

Дуже зручний твір для освоєння синкопованого ритма. Синкопа повторюється практично незмінно протягом всієї п'єси, зображуючи незграбність пінгвіна і головне завдання учня її вивчити. Допомога при цьому може надати видозмінений рахунок раз-іта-два-і. Поділ другої восьмої на рахунок на «іта» дозволяє досить швидко вивчити ритмічно точно синкопований ритм, що є основою твору.

Лев Колесов «Бугі - вугі». ілюстратор Папікян Георгій 2 кл.

У цьому творі автор використовує інтонаційні, ритмічні, фактурні особливості естрадної музики в простій, можна сказати етюдній за своїм методичного призначенням, п'єсі на засвоєння синкопованого ритму.

Ні в якому разі не зменшуючи значення класичної та народної музики в розвитку юного баяніста, хочу сказати, що естрадна музика відповідає світосприйняттям сучасних дітей і підлітків.

Це музика відомих сучасних авторів Віктора Власова, Євгенія Дербенко, В'ячеслава Баканова, Федора Бушуєва, Віктора Бухвостова, Манфреда Шмітда, Астора П'яцолли та інших.

Гра під фонограму

Новим сучасним напрямком у виконанні на баяні та акордеоні, є процес навчання грі під фонограму.

Всі учні мріють грати як Петро Дранга або дуєт «Баян мікс».

Процес навчання грі під фонограму складається з трьох етапів.

Перший етап - навчання грі в ансамблі, починаючи буквально з 1 класу. Репертуар складають прості пісеньки, навіть на одній ноті.

Найбільш серйозною проблемою в ансамблевої гри, в тому числі і грі під фонограму вважається синхронність звучання, тобто точний збіг у часі сильних і слабких долей такту, всіх тривалостей учасників ансамблю.

При грі під фонограму від учня потрібна гранична концентрація уваги, тому що потрібно точно збігатися з записаним супроводом. Такий вид роботи

дозволяє розвивати самостійність, тому що є можливість вивчати твір вдома. Одним з важливих компонентів при грі є метроритм, саме він дозволяє грати учневі синхронно із записом.

Другий етап - гра під фонограму соло. В останні роки з'явився відповідний репертуар (Р.Бажилін «Вчимося грати на акордеоні» ч. 2; і А.Новоселов «Граємо із задоволенням»). Такий репертуар безсумнівно, доповнює і розширює зміст музичної освіти, сприяє активізації навчального процесу.

Третій етап - навчання гри під фонограму унісоном або ансамблем (унісон це складна і незаслужено забута форма навчання гри на баяні та акордеоні). При грі в ансамблі кожен учасник може вчити свою партію одночасно з партнером і працювати над окремими частинами твору.

Розучуючи твір під фонограму, потрібно вже знати текст, грати в потрібному темпі, з динамічними відтінками, штрихами.

Дуже важливий темп виконання твору. Учень повинен чітко уявляти в якому темпі він може зіграти твір, контролювати свою гру, не допускаючи розбіжності з партнером в ансамблі і з фонограмою.

Такий спосіб виконання виховує у виконавця ряд цінних професійних якостей: ритмічну дисципліну, відчуття темпу, сприяє розвитку музичності, виконавської виразності, слуху.

Учні, граючи під фонограму, відчують себе справжніми артистами.

III. Висновок

Вивчивши більш детально сучасні методики викладання баяна в ДШМ, можна зробити висновки, що сучасні викладачі - баяністи та акордеоністи крокують в ногу з інноваційними освітніми стандартами. В основі всіх методик лежать принципи наочності і доступності, спрямовані на виховання творчо активної особистості юного музиканта, яка зможе реалізувати в себе в швидко розвивається інформаційному світі.

Використана література

1. Липс Ф. «Мистецтво гри на баяні»
2. Пуріца І. «Методичні статті з навчання гри на баяні»
3. Семенов В.А. «Сучасна школа гри на баяні»
4. М.Фейгін «Індивідуальність учня і мистецтво педагога»
5. В.Бесфамільнов «Виховання баяніста»
6. П.Серотюк «Азбука віртуоза»
7. І.Пуріц «Гра на баяні»

**НАРОДНІ ПІСНІ, ТАНЦІ
ТА ПОПУЛЯРНА МУЗИКА
УКРАЇНСЬКИЙ ТАНЕЦЬ**

Музыкальное произведение «Вивато» (Vivo) в жанре «Живато» (Живато) композитора С.Дербенко. Музыкальное произведение написано для фортепиано (piano) и включает в себя ноты для правой и левой руки. Музыкальное произведение начинается с ноты «C» (C) в правой руке и ноты «Dm» (Dm) в левой руке. Музыкальное произведение включает в себя ноты для правой и левой руки, а также ноты для правой и левой руки. Музыкальное произведение заканчивается нотой «C» (C) в правой руке и нотой «Dm» (Dm) в левой руке.

МАЛЕНЬКИЙ ВАЛЬС

Andante

mp

M

B

7

1.

M

B

7

2.

B

7

mf

B

7

Fine

f

M

7

1.

M

B

7

2.

M

B

7

716106

ВЕСЕЛЫЙ ПИНГВИН

Ф. БУШУЕВ

Allegretto (Оживлённо)

Музыкальный фрагмент для фортепиано, посвященный пингвинам. Темп: Allegretto (Оживлённо). Автор: Ф. Бушув.

БУГИ-ВУГИ

Подвижно

Музыкальный фрагмент для фортепиано, посвященный буги-вуги. Темп: Подвижно.

МАЛЬЧИК-С-ПАЛЬЧИК

Allegretto (Оживленно)

В. ВУХВОСТОВ

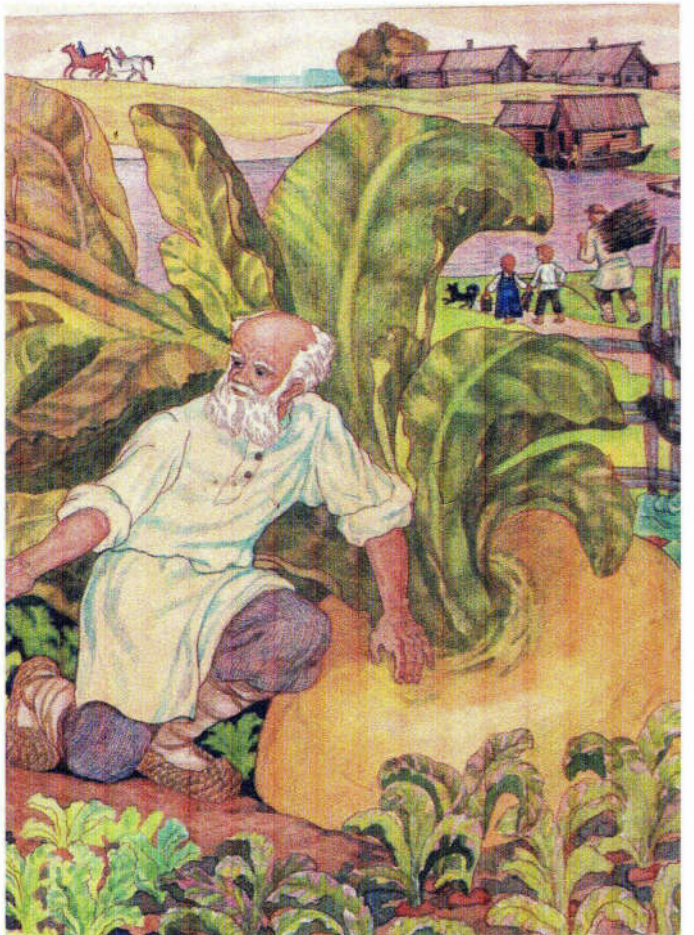
Музыкальное произведение в 2/4 такта. Состоит из трех систем. Первая система начинается с тремоло в правой руке. Вторая система содержит первую записку. Третья система заканчивается двойной чертой и словом 'Конец'.

МИККИ-МАУС

Быстро. = 104

М. ШМИТЦ

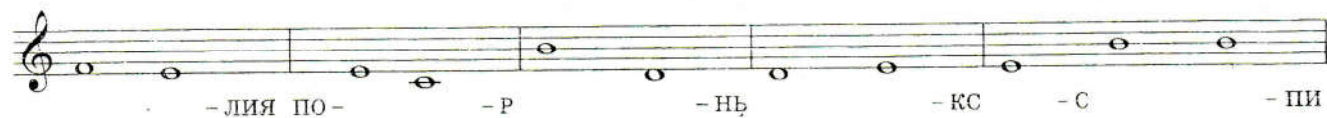
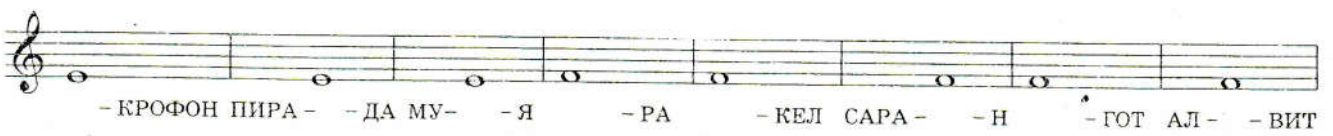
Музыкальное произведение в 2/4 такта. Состоит из пяти систем. Музыка характеризуется быстрым темпом и ритмичностью. Включены различные музыкальные знаки, такие как триолы, штрихи и динамические обозначения.

Музыкальные загадки

Имена

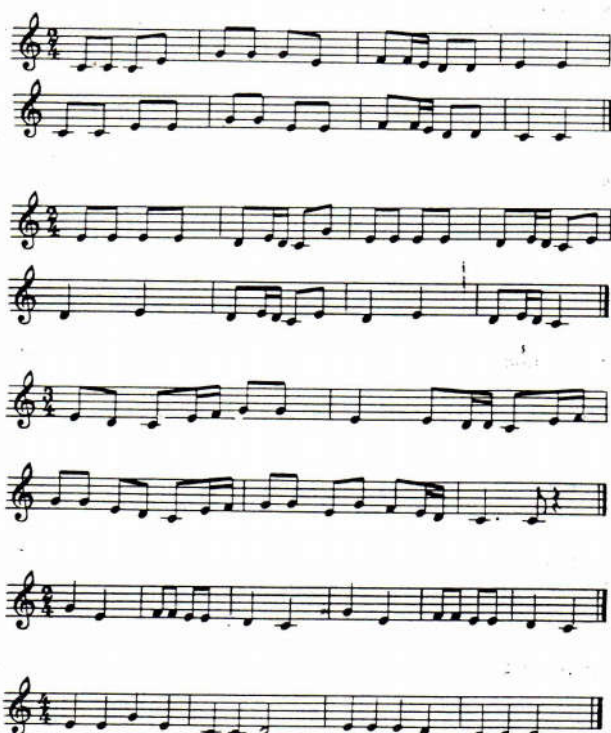
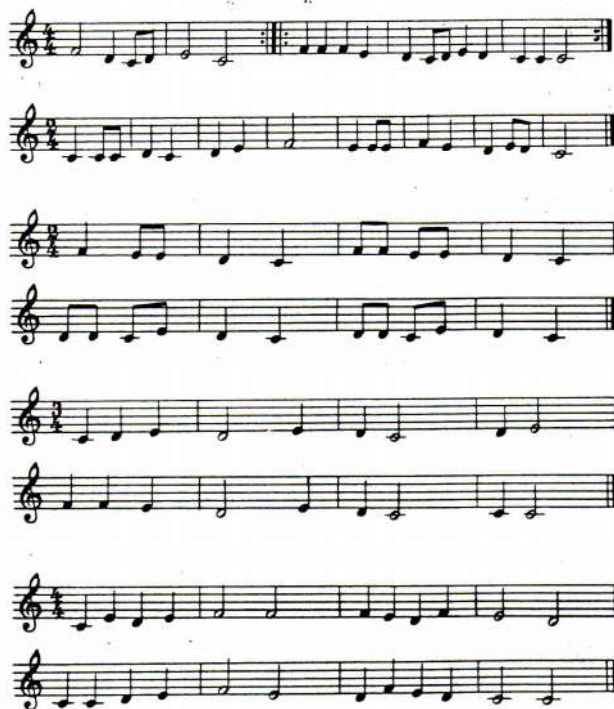
1. Упражнения в объеме секунды

2. Упражнения в объеме терции

3. Упражнения в объеме кварты

5. Упражнения в объеме квинты

ВПРАВИ-КАРТИНКИ

РОЗДІЛ І РУХ ПО ХРОМАТИЗМУ

ХРОМАТИЧНА ГАМА

Вільно, не поспішаючи

1

Пр.р. J 3 3 3 3

F.B. 4 3 2 1

tr

МАЛЕНЬКІ КРОКИ

Вгору йдем,
Вниз йдем,
Через ряд йдем!

Легко, спокійно

2

Пр.р. J 3 3 3 3

F.B. 4 3 2 1

tr

Я ЙДУ ПО ЛЬОДУ

Тихо, легко я йду...
По тонкому льоду...

Легко, обережно

3

Пр.р. J 3 3 3 3

F.B. 4 3 2 1

p

ДЗИГА

Кручуся, верчуся з ранку до вечора я... (2)
Кручуся, верчуся з ранку до вечора
Кручуся, кручуся я...

Легко, спокійно

7

Пр.р. J 3 3 3 3

F.B. 4 3 2 1

p

РОБОТИ ТАНЦЮЮТЬ

Залізяки брязкають — просто жаж!
Роботи — скік! Роботи — гоп! Роботи...

Чітко і легко. Не скоро

8

Пр.р. J 3 3 3 3

F.B. 4 3 2 1

mf

ВІХОЛА

Ой же скажена ця віхола!
Ой же скажена ця курява!
Снігом засипала все...

Легко, рухливо

9

Пр.р. J 3 3 3 3

F.B. 4 3 2 1

p

СЛОВНИК ЕСТЕТИЧНИХ ЕМОЦІЙ

Світла <ul style="list-style-type: none"> ❖ приязна ❖ заміряна ❖ щира ❖ благородна ❖ легка ❖ ясна ❖ привітна ❖ просвітлена ❖ заспокійлива 	Ніжна <ul style="list-style-type: none"> ❖ лагідна ❖ сердечна ❖ делікатна 	Спокійна <ul style="list-style-type: none"> ❖ мирна ❖ добродушна ❖ ідилічна ❖ безхмарна ❖ блаженна ❖ урівноважена 	Елегійна <ul style="list-style-type: none"> ❖ меланхолійна ❖ сентиментальна ❖ інтимна ❖ заколисуюча ❖ мрійлива ❖ галантна
Лірична <ul style="list-style-type: none"> ❖ наспівна ❖ задушевна ❖ співуча ❖ плавна ❖ протяжна ❖ зворушлива ❖ прониклива ❖ задумлива ❖ чарівна ❖ романтична 	Граціозна <ul style="list-style-type: none"> ❖ елегантна ❖ витончена ❖ трепетна ❖ вишукана ❖ тендітна 	Горда <ul style="list-style-type: none"> ❖ гордовита ❖ одухотворена ❖ характерна ❖ шляхетна ❖ церемонна 	Схвильована <ul style="list-style-type: none"> ❖ збуджена ❖ бентежна ❖ поривчаста
Тасмнича <ul style="list-style-type: none"> ❖ мерехтлива ❖ миготлива ❖ дивна ❖ химерна ❖ загадкова ❖ обережна ❖ насторожена 	Казкова <ul style="list-style-type: none"> ❖ фантазійна ❖ космічна ❖ ексцентрична ❖ дивовижна ❖ зачарована ❖ фантастична 	Зосереджена <ul style="list-style-type: none"> ❖ урівноважена ❖ роздумлива ❖ заглиблена ❖ споглядальна 	Весела <ul style="list-style-type: none"> ❖ грайлива ❖ танцювальна ❖ радісна ❖ жвава ❖ розважальна ❖ дзвінка ❖ іскриста ❖ блискуча ❖ промениста

Бадьора <ul style="list-style-type: none"> ❖ жвава ❖ завзята ❖ моторна 	Комічна <ul style="list-style-type: none"> ❖ смішна ❖ чудернацька ❖ іронічна ❖ потішна ❖ кумедна 	Сумна <ul style="list-style-type: none"> ❖ журлива ❖ засмучена ❖ опечалена ❖ безрадісна ❖ приглушена ❖ знесилена 	Жалібна <ul style="list-style-type: none"> ❖ безутішна ❖ благальна ❖ згорьована ❖ печальна ❖ тужлива
Невпевнена <ul style="list-style-type: none"> ❖ полохлива ❖ мінлива ❖ сум'ятлива ❖ уривчаста ❖ нерішуча ❖ улеслива ❖ боязка ❖ розгублена ❖ вкрадлива 	Тривожна <ul style="list-style-type: none"> ❖ знервована ❖ стривожена ❖ неспокійна ❖ сторожка 	Сердита <ul style="list-style-type: none"> ❖ лиха ❖ ворожа ❖ зла ❖ безсердечна ❖ гнівна 	Зловісна <ul style="list-style-type: none"> ❖ жорстка ❖ моторошна ❖ лиховісна
Важка <ul style="list-style-type: none"> ❖ громіздка ❖ масивна ❖ вагома 	Жорстока <ul style="list-style-type: none"> ❖ брутальна ❖ немилосердна ❖ бездушна ❖ мстива ❖ навальна ❖ віроломна ❖ безжалісна 	Грізна <ul style="list-style-type: none"> ❖ розлютована ❖ невблаганна ❖ владна ❖ руйнівна ❖ вбивча ❖ страшна 	Трагічна <ul style="list-style-type: none"> ❖ скорботна ❖ траурна ❖ невтішна ❖ жахлива